

Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдіснамасын бекіту туралы

Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2023 жылғы 19 желтоқсандағы № 175 шешімі

Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру және тарату тәртібі туралы хаттаманың 11-тармағына сәйкес (Еуразиялық экономикалық одақ туралы 2014 жылғы 29 мамырдағы шартқа № 4-қосымша) Еуразиялық экономикалық комиссиясының алқасы шешім қабылдады **шешті**:

1. Қоса беріліп отырған Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі бекітілсін.

2. Күші жойылды деп тану:

2019 жылғы 19 наурыздағы Еуразиялық экономикалық комиссиясы алқасының № 35 "Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдіснамасын бекіту туралы" шешімі;

2022 жылғы 27 желтоқсандағы Еуразиялық экономикалық комиссиясы алқасының № 203 "Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдіснамасына өзгерістер енгізу туралы" шешімі.

3. Осы шешім ресми жарияланған күнінен бастап 30 күнтізбелік күн өткен соң күшіне енеді.

*Еуразиялық экономикалық комиссиясы
алқасының төрағасы*

М. Мясникович

Еуразиялық экономикалық
комиссиясы алқасының
2023 жылғы 19 желтоқсандағы
№ 175 шешімімен
БЕКІТІЛГЕН

Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру ӘДІСТЕМЕСІ

I. Жалпы ережелер

1. Осы әдіснама 2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шарттың 24-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес және Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру және тарату тәртібі туралы хаттаманың 11-тармағына сәйкес Еуразиялық экономикалық одақтың (бұдан әрі – Одақ) ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру тәртібін айқындау мақсатында әзірленді (көрсетілген Шартта) және Одақтың ресми статистикалық

ақпаратын қалыптастыру үшін деректер көздерін сипаттауды, Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастырудың жалпы тәсілдері мен ережелерін баяндауды қамтиды.

2._ Осы Әдістеменің мақсаттары үшін мыналарды білдіретін ұғымдар қолданылады :

"абсолютті статистикалық көрсеткіштер" – әлеуметтік-экономикалық процестер мен құбылыстардың сипаттамаларын абсолютті түрде көрсететін статистикалық көрсеткіштер. Абсолютті статистикалық көрсеткіштерде зерттелетін құбылыстардың мәніне және олардың физикалық қасиеттеріне байланысты табиғи (салмақ, аудан, ұзындық және т. б. өлшемдері) немесе құндық өлшем бірліктерінде көрсетілген өлшем бірліктері болады;

"көрсеткіштің салмағы (коэффициент)" – Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру кезінде пайдаланылатын Одаққа мүше әрбір мемлекет бойынша статистикалық көрсеткіштің сандық мәнінің салмағы;

"салыстырмалы статистикалық көрсеткіштер" – әлеуметтік-экономикалық процестер мен құбылыстардың сандық сипаттамалары арасындағы байланысты көрсететін статистикалық көрсеткіштер. Салыстырмалы статистикалық көрсеткіштер бір абсолютті көрсеткіштің екіншісіне қатынасы ретінде немесе екі салыстырмалы көрсеткіштің өзара қатынасы ретінде есептеледі және салыстырмалы шама түрінде көрсетіледі (өсу қарқыны, өрлеу қарқыны, коэффициент, салалар, қызмет түрлері бойынша индекс және т.б.).

II. Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру үшін деректер көздері

3._ Одаққа мүше мемлекеттердің уәкілетті органдары (бұдан әрі – тиісінше – уәкілетті органдар, мүше мемлекеттер) уәкілетті органдар Комиссияға беретін ресми статистикалық ақпараттың статистикалық көрсеткіштерінің тізбесіне (бұдан әрі – тізбе) сәйкес Еуразиялық экономикалық комиссияға (бұдан әрі – Комиссия) беретін ресми статистикалық ақпарат, сондай-ақ комиссияның сұрау салуы бойынша уәкілетті органдар ұсынатын тізбеге енгізілмеген мүше мемлекеттердің өзге де ресми статистикалық ақпараты Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру үшін деректер көзі болып табылады.

Комиссия Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру кезінде халықаралық ұйымдардың ресми статистикалық ақпаратын және мүше мемлекеттердің заңнамасында тыйым салынбаған көздерден алынған өзге де ақпаратты пайдалана алады.

4. Мүше мемлекеттердің бірінде жекелеген көрсеткіштер бойынша ресми статистикалық ақпарат болмаған жағдайда Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру үшін халықаралық практикада пайдаланылатын бағалау әдістері қолданылуы мүмкін.

III. Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастырудың жалпы әдістері мен ережелері

5._ Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру алгоритмі мүше мемлекеттердің ресми статистикалық ақпаратын өңдеу және қорыту арқылы алынған статистикалық көрсеткіштерді есептеуге негізделген.

6._ Одақ бойынша ресми статистикалық ақпаратты қалыптастыру тәртібі негізгі статистикалық көрсеткіштердің формасына байланысты абсолютті немесе салыстырмалы болып екіге бөлінеді.

7._ Заттай өлшем бірліктерінде көрсетілген абсолютті статистикалық көрсеткіштер бойынша Одақтың ресми статистикалық ақпараты барлық мүше мемлекеттер бойынша әрбір статистикалық көрсеткіш бойынша жиынтықтау немесе шегеру жолымен айқындалады.

8._ Заттай өлшем бірліктерінде көрсетілген Одақ бойынша абсолютті статистикалық көрсеткіштер мынадай формула бойынша есептеледі:

$$АСП_{Союз} = \sum_{i=1}^n АСП_i,$$

мұнда:

$АСП_{Союз}$

– тиісті есепті кезең үшін заттай өлшем бірліктерінде көрсетілген Одақ бойынша абсолютті статистикалық көрсеткіш;

$АСП_i$

– тиісті есепті кезең үшін заттай өлшем бірліктерінде көрсетілген І-ші мүше мемлекеттің абсолютті статистикалық көрсеткіші;

n – мүше мемлекеттер саны.

9._ Өлшем бірліктерінде көрсетілген абсолютті статистикалық көрсеткіштер әлеуметтік-экономикалық құбылыстар мен процестердің ақшалай бағасын сипаттайды (жалпы ішкі өнімнің, өнеркәсіптік өндірістің, ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудің, негізгі капиталға инвестициялардың, орындалған құрылыс жұмыстарының, бөлшек сауда айналымының және т.б.) және мүше мемлекеттердің ұлттық валютасымен өлшенеді. Көрсетілген көрсеткіштер Одақ бойынша құндық мәнде көрсету үшін әрбір мүше мемлекет бойынша бірыңғай есептік бірлікке қайта есептелуге жатады. Мұндай бірыңғай есеп айырысу бірлігі ретінде АҚШ доллары (мүше мемлекеттердің ұлттық

валюталары немесе өзге валюта) қабылдануы мүмкін. Мүше мемлекеттердің құндық өлшем бірліктерінде көрсетілген статистикалық көрсеткіштерін АҚШ долларына (мүше мемлекеттердің ұлттық валюталарына немесе өзге валютаға) қайта есептеуді мүше мемлекеттердің ұлттық (орталық) банктері тиісті есепті кезең үшін белгілейтін (жариялайтын) валюталардың орташа (орташа өлшенген) бағамдары жөніндегі комиссия жүзеге асырады.

10._ Өлшем бірліктерінде көрсетілген Одақ бойынша абсолютті статистикалық көрсеткіштер (АҚШ долларына, мүше мемлекеттердің ұлттық валюталарына немесе өзге валютаға қайта есептегенде) мынадай формула бойынша есептеледі:

$$АСП_{Союз}^c = \sum_{i=1}^n \frac{АСП_i^c}{КВ_i},$$

мұнда:

$АСП_{Союз}^c$ -

– тиісті есепті кезең үшін Одақ бойынша абсолютті статистикалық көрсеткіш (АҚШ долларына, мүше мемлекеттердің ұлттық валюталарына немесе өзге валютаға қайта есептегенде);

– тиісті есепті кезең үшін І-ші мүше мемлекеттің ұлттық валютасымен өлшем бірлігінде көрсетілген І-ші мүше мемлекеттің абсолютті статистикалық көрсеткіші;

$КВ_i$

– І-ші мүше мемлекеттің ұлттық валютасының АҚШ долларына, мүше мемлекеттің ұлттық валютасына немесе тиісті есепті кезеңде і-ші мүше мемлекеттің ұлттық (орталық) банкі белгілейтін (жариялайтын) валютаның орташа (орташа өлшенген) бағамы бойынша айқындалған өзге де валютаға бағамы;

n – мүше мемлекеттер саны.

11._ Коэффициент нысанында көрсетілген Одақ бойынша салыстырмалы статистикалық көрсеткіштер мынадай формула бойынша есептеледі:

$$ОСП_{Союз} = \frac{\sum_{i=1}^n АСП1_i}{\sum_{i=1}^n АСП2_i},$$

мұнда:

$ОСП_{Союз}$

– тиісті есепті кезең үшін коэффициент нысанында көрсетілген Одақ бойынша салыстырмалы статистикалық көрсеткіш;

АСП₁

– тиісті есепті кезең үшін І-ші мүше мемлекеттің ұлттық (орталық) банкі белгілейтін (жариялайтын) валютаның орташа (орташа өлшемді) бағамы бойынша заттай өлшем бірлігінде немесе құндық өлшем бірлігінде (АҚШ долларына немесе өзге валютаға қайта есептелген) көрсетілген 1-ші мүше мемлекеттің абсолютті статистикалық көрсеткіші кезеңі;

АСП₂

– тиісті есепті кезең үшін І-ші мүше мемлекеттің ұлттық (орталық) банкі белгілейтін (жариялайтын) валютаның орташа (орташа өлшемді) бағамы бойынша заттай өлшем бірлігінде немесе құндық өлшем бірлігінде (АҚШ долларына немесе өзге валютаға қайта есептелген) көрсетілген 2-ші мүше мемлекеттің абсолютті статистикалық көрсеткіші кезеңі;

n – мүше мемлекеттер саны.

12. _ Индекс түрінде көрсетілген Одақ бойынша салыстырмалы статистикалық көрсеткіштер бірнеше кезеңмен есептеледі.

Бірінші кезеңде көрсеткіштердің (коэффициенттердің) салмағын айқындау үшін тиісті базистік кезеңдегі барлық мүше мемлекеттер бойынша құн көрсеткіштерінің жалпы сомасында АҚШ долларына немесе өзге валютаға қайта есептелген құн бірлігінде көрсетілген әрбір мүше мемлекеттің абсолютті статистикалық көрсеткіштерінің үлесі есептеледі.

Көрсеткіштің (коэффициенттің) салмағының тиісті өзгеруімен базистік кезеңді қайта қарау 5 жылда кемінде 1 рет жүргізіледі.

Көрсеткіштің (коэффициенттің) салмағын есептеу мынадай формула бойынша жүзеге асырылады:

$$D_{АСП_i} = \frac{АСП_i^c}{\sum_{i=1}^n АСП_i^c},$$

мұнда:

$D_{АСП_i}$

– тиісті базистік кезеңдегі І-ші мүше мемлекеттің көрсеткішінің салмағы (коэффициенті);

АСП_i^c

– І-ші мүше мемлекеттің ұлттық (орталық) банкі тиісті базистік кезең үшін белгілейтін (жариялайтын) валютаның орташа (орташа өлшемді) бағамы бойынша өлшем бірлігінде (АҚШ долларына немесе өзге валютаға қайта есептелген) көрсетілген І-ші мүше мемлекеттің абсолютті статистикалық көрсеткіші);

n – мүше мемлекеттер саны.

Екінші кезеңде і-ші мүше мемлекеттің көрсеткішінің (коэффициентінің) салмағын пайдалана отырып, индекстік нысанда көрсетілген салыстырмалы статистикалық көрсеткішті есептеу жүзеге асырылады.

Индекстік нысанда көрсетілген Одақ бойынша салыстырмалы статистикалық көрсеткіштер мынадай формула бойынша есептеледі:

$$I_{\text{Союз}} = \sum_{i=1}^n I_i \times D_{\text{АСП}_i}$$

мұнда:

$I_{\text{Союз}}$

– тиісті есепті кезең үшін индекстік нысанда көрсетілген Одақ бойынша салыстырмалы статистикалық көрсеткіш;

I_i

– тиісті есепті кезең үшін индекстік нысанда көрсетілген і-ші мүше мемлекеттің салыстырмалы статистикалық көрсеткіші;

$D_{\text{АСП}_i}$

– тиісті базистік кезеңдегі І-ші мүше мемлекеттің көрсеткішінің салмағы (коэффициенті);

n – мүше мемлекеттер саны.

13._ Бөліністер мен топтарда Одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру халықаралық стандарттардың (сыныптамалардың) немесе халықаралық стандарттармен (сыныптамалармен) Үйлестірілген (бірдей) ұлттық стандарттардың (сыныптамалардың) талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

14._ Одақ бойынша абсолютті және салыстырмалы статистикалық көрсеткіштерді қайта қарау (түзету) мүше мемлекеттерде тиісті абсолютті және салыстырмалы статистикалық көрсеткіштер нақтыланған жағдайда жүзеге асырылады.

15. Жеке және айрықша ерекшеліктері бар Одақтың статистика салалары бойынша көрсеткіштерді қалыптастыру тәртібі қосымшаға сәйкес тізбеге енгізілген әдіснамаларда келтіріледі. Аталған әдіснамалар Одақтың ресми сайтында орналастырылады.

Еуразиялық экономикалық
одақтың ресми статистикалық
ақпаратын қалыптастыру
әдіснамасына
ҚОСЫМША

Жекелеген көрсеткіштер бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемелерінің ТІЗБЕСІ

1._ Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының сыртқы және өзара саудасының орташа бағалары мен нақты көлемінің индекстерін есептеу әдістемесі.

2._ Еуразиялық экономикалық одақтың негізгі капиталға инвестициялар және негізгі капиталға инвестициялардың нақты көлемінің индексі туралы ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

3._ Еуразиялық экономикалық одақтың жалпы ішкі өнімнің көлемі және Еуразиялық экономикалық одақтың жалпы ішкі өнімінің нақты көлемінің индексі туралы ресми статистикалық ақпаратты қалыптастыру әдістемесі.

4._ Еуразиялық экономикалық одақтың ауыл, орман және балық шаруашылығы өнімдерін өндірудің нақты көлемінің көлемі мен индексі туралы ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

5._ Еуразиялық экономикалық одақтың өнеркәсіптік өндіріс көлемі мен өнеркәсіптік өндіріс индексі туралы ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

6._ "Құрылыстағы баға индексі" көрсеткіші бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

7._ "Өнеркәсіптік өнім өндірушілердің баға индексі" көрсеткіші бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

8._ "Ауыл шаруашылығы өнімін өндірушілердің баға индексі" көрсеткіші бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

9._ Халықтың табиғи қозғалысының көрсеткіштері бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

10._ Бөлшек сауда көрсеткіштері бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

11._ Көлік қызметін сипаттайтын көрсеткіштер бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

12._ Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының сыртқы және өзара саудасының статистикасын қалыптастыру әдістемесі.

13._ "Жұмыссыздық деңгейі" көрсеткіші бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

14._ "Тұтыну бағаларының индексі" көрсеткіші бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.

15._ "Жүк тасымалы тарифтерінің индексі" көрсеткіші бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру әдістемесі.